

Rooms-rote monumentenzorg

Eind september werd bekend dat Hans de Boer als staatssecretaris de zaken van musea, monumenten en archieven zou gaan behartigen. Hij is de opvolger van Wallis de Vries, als het derde kabinet-Van Agt er tenminste ongewijzigd komt. Zijn ambtsperiode is eenvoudig samen te vatten. Ze kenmerkt zich door forse bezuinigingen (46 %) en door het ontbreken van een echt beleid. Voor het maken van beleid is kennis van zaken nodig en die mist hij, zoals blijkt uit het voorval op de dag van de Nationale Contactcommissie Monumentenzorg in maart 1980, waar hij door Crinice Le Roy over regelingen en tendensen fijntjes onderhouden is.

Nu mogen we hem ook weer niet te hard laten vallen, want waarom zou je een visie hebben over iets dat politiek totaal niet interessant lijkt? De gebeurtenissen in het voorjaar van 1980 zullen echter wel de doorslag gegeven hebben voor het beleidsonderzoek naar de monumentenzorg dat in mei van dat jaar door Wallis de Vries werd opgedragen.

Beleidsonderzoek

Het organisatiebureau uit onze hoofdstad die het onderzoek uitvoerde, heeft in maart 1981 het rapport — onder de verantwoordelijkheid van het bureau zelf — aangeboden aan de staatssecretaris', vlak voor de verkiezingen, in de tijd dat bekend werd dat Wallis de Vries naar de AVRO zou gaan en niet aan een tweede termijn als staatssecretaris zou beginnen. Dit alles maakte duidelijk dat de reactie van Wallis de Vries op het rapport een soort politiek testament op het gebied van de monumentenzorg zou gaan worden. Om de reactie voor te bereiden zou de staatssecretaris eerst een zogenaamd concept-voorlopig standpunt schrijven. Dat concept zou door de ministeries van VRO en Binnenlandse Zaken, de rijkscommissie, de SOH (de begeleidingsgroep van het beleidsonderzoek monumentenzorg) en de rijksdienst bespro-

Nu Wallis de Vries, staatssecretaris voor CRM in het eerste kabinet-Van Agt, is vertrokken, lijkt het een goed moment om de balans op te maken. Deze is voor wat betreft de monumentenzorg niet gunstig. Alleen het feit dat hij een beleid aan het voorbereiden was, werkt in zijn voordeel. Hoewel, dat werk is niet kant en klaar opgeleverd.

ken worden. Vervolgens zou dan de staatssecretaris zijn voorlopig standpunt naar buiten brengen.

Naar die reactie werd door de hele monumentenwereld met spanning uitgekeken, want het rapport zelf was de moeite niet waard: slecht leesbaar, geen probleemstelling, geen analyse van de huidige situatie en in de oplossingsfeer voor elk wat wils. Daarom was het belangrijk dat die uitspraak van de staatssecretaris naar aanleiding van het rapport er spoedig zou komen. Op die reactie zou men dan redelijkerwijs kunnen reageren.

Toen de mening van de staatssecretaris niet vóór de verkiezingen bleek los te komen, was de vraag of die dan nog voor zijn aftreden bekend zou worden. Dat is echter ook niet gebeurd. Naar het schijnt heeft Wallis de Vries er de laatste maanden niet meer naar omgekeken. En zo is zijn testament een erfenis voor Hans de Boer geworden. In zekere zin is dat geen slechte zaak. De nieuwe staatssecretaris wordt min of meer gedwongen om op korte termijn een uitspraak te doen over de monumentenzorg en krijgt door middel van het rapport en het concept-voorlopige standpunt een goede voorzet. Hij hoeft alleen nog maar het doel te kiezen.

Voorlopig standpunt

Ambtenaren hebben het voorlopige standpunt voor de voorganger van Hans de Boer voorbereid. Hoe dat er inhoudelijk uitziet is nog niet bekend. Wat wel bekend is, is een procedure-voorstel aangaande de verdere voortgang van de beleidsformulering. Deze komt er in het kort op neer dat de groep ambtenaren die het beleidsonderzoek hebben begeleid (de SOM) als stuurgroep de verdere voortgang blijven volgen. Er komt een pro-

jectleider, die de reacties van alle daartoe uitgenodigde instanties verzamelt en doorstuurt naar een aantal werkgroepen die dan een standpunt zullen gaan formuleren. Op basis daarvan moet dan een beleidsplan worden geschreven².

Bezwaren

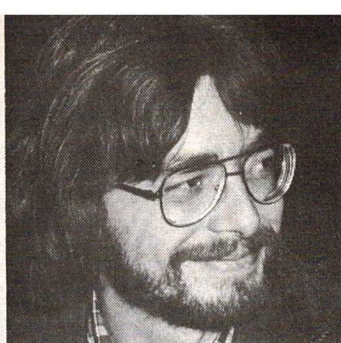
Een duidelijke procedure, zorgvuldig, maar met twee bezwaren.

Het eerste is duidelijk, het zal op deze manier even duren voordat het beleidsplan er ligt. Er hangt daarom veel af van de stuurgroep en vooral van de projectleider, zijn taakomschrijving en positie.

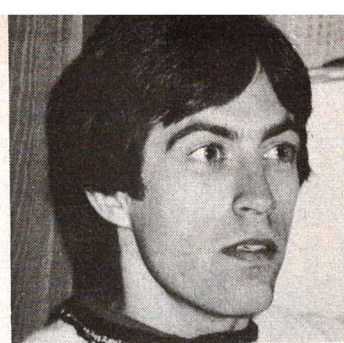
Het tweede bezwaar is moeilijker te verwoorden. Het staat in relatie met de werkgroepen en met name met de onderwerpen die deze werkgroepen elk behartigen of beter de onderwerpen die zij niet behartigen. Wordt namelijk een bepaald aspect niet door een werkgroep behandeld, dan komt dat aspect onvoldoende in het beleidsplan tot uiting. Bijvoorbeeld als er geen werkgroep is die de juridische zaken bekijkt, dan zal de wettelijke vertaling, met al zijn problemen, in het beleidsplan ontbreken.

Voor dit aspect is er gelukkig wel een werkgroep. Verder zijn er nog twee, één voor de financiële consequenties en één voor de samenstelling van de monumentenlijst.

Het bezwaar is nu dat in het voornemen één belangrijk aspect niet door een werkgroep dreigt te worden behandeld, namelijk het beleid zelf. Algemene

drs. ir. A. Dreimuller

drs. A. van Hooren

vragen als: wat is het doel van de monumentenzorg, wat is het huidige probleem, wat willen we bereiken, zullen geen antwoord vinden. Juist deze punten zouden het uitgangspunt voor een nieuw beleid moeten zijn. Het is daarom te hopen dat het vervolg op het beleidsonderzoek niet dezelfde fout maakt als het beleidsonderzoek zelf, maar eerst de problemen analyseert en een visie voor de langere termijn formuleert.

Gevolgen

Het beleidsonderzoek is niet zonder gevolgen gebleven. Na het bekend worden van de opdracht daartoe, bestond binnen de KNOB de angst dat het organisatiebureau – door onervarenheid op het gebied – een aantal zaken zou laten liggen. De KNOB heeft daarom een werkgroep samengesteld die een eigen rapport diende te produceren. Dat rapport is in september jl. gepubliceerd³ en 30 oktober jl. in Utrecht door de leden van de KNOB besproken.

Het rapport stelt dat principiële veranderingen noodzakelijk zijn, is vóór decentralisatie maar niet zonder meer en niet zonder de rijksdienst. Als voorbeeld geeft het rapport de financiële decentralisatie in de vorm van doeluitkeringen, waarbij het rijk de uitkering veilig stelt en de provincie of de gemeente de besteding regelt.

Het rapport definieert als het probleem dat de huidige praktijk van de monumentenzorg óf niet voldoende aansluit bij de wijze waarop de maatschappij vindt dat er inhoud moet worden gegeven aan een monumentenbeleid óf geen duidelijk herkenbare bijdrage levert aan de oplossing van maatschappelijk als urgent ervaren problemen. Belangrijk is bovendien dat de werkgroep ervan is overtuigd dat het bovenstaande doorwerkt in de begroting voor monumentenzorg en dat monumentenzorg aansluiting moet

zoeken met de op uitvoering gerichte activiteiten in het kader van de stadsvernieuwing.

We willen hier geen samenvatting geven van het rapport. Wie het lezen wil kan het bij de Bond bestellen. We hebben alleen een paar voorbeelden willen geven van het extreme maar wel fundamentele standpunt dat de werkgroep inneemt. Interessant is nu hoe de leden van de ruim tachtig jaar oude vereniging op het rapport hebben gereageerd.

Zo er al kritiek was van de gast sprekers of de deelnemers aan de discussie, dan betrof dat niet de inhoud van de voorstellen. Daarover bestond een opmerkelijke eensgezindheid. Wel leefde de vrees dat een wettelijke vertaling lang op zich zou kunnen laten wachten. Die vrees was met name voor Crince le Roy de reden om te pleiten voor het gebruikmaken van de mogelijkheden die de bestaande wetgeving nog biedt.

Los van het feit dat het rapport die mogelijkheid niet uitsluit is het ten enen male onjuist, de traagheid van de wetgever aan te voeren als argument om geen nieuw beleid te ontwikkelen. Juist Crince le Roy moet weten dat wetten per definitie pas gemaakt worden als de visie en het beleid er al lang zijn.

- 1) Onderzoek monumentenbeleid, Staatsuitgeverij, 1981.
- 2) Zie Interaktie 9/9/81.
- 3) Monumenten uit de zorgen, Bulletin KNOB nr. 3, 1981.